

2012-09-25

Exp nr 80/2012

§ 5

54/2012 Anmälan mot Östersunds-Posten

Pressens Opinionsnämnds beslut

Pressens Opinionsnämnd klandrar Östersunds-Posten för att ha grovt brutit mot god publicistisk sed.

Genom beslut den 30 augusti 2012 hänsköt Allmänhetens Pressombudsman (PO) ett ärende avseende anmälning mot Östersunds-Posten till Pressens Opinionsnämnd.

PO:s beslut hade följande lydelse.

Vad tidningen skrev

*Den 7 februari 2012 publicerade tidningen en insändare med rubriken **Världens bästa skitkommun**. Insändaren var undertecknad av A (ett namn angavs) och innehöll stark kritik av kommunens hantering av personalen i äldreården.*

Inledningsvis konstaterades att kommunen var en usel arbetsgivare och att insändaren var ett öppet brev till de ansvariga inom kommunen från en rasande och rädd syster.

Skribentens älskade, starka storasyster arbetade sedan länge som sjuksköterska i kommunens äldreomsorg. Ständiga omorganisationer och nedskärningar tärde på henne. Hon bar med sig en ständig stress och oro

för att ha missat något, för att något skulle ha gått fel – för att någon vårdtagare skulle drabbas.

Ett av problemen var att resurserna var så små att sjuksköterskorna tvingades arbeta övertid. Den fick inte tas ut i pengar, utan som maximalt 15 timmars ackumulerad flextid. Blev det mer kapades övriga timmar bort av kommunen, vilket innebar att sjuksköterskorna av omständigheterna tvingades att arbeta gratis. I själva verket byggde vårdssäkerheten på detta gratisarbete.

Att arbeta under sådana omständigheter var en hälsofara. Det fanns studier som visade att det påverkade samma områden i hjärnan som Alzheimers sjukdom.

Insändaren avslutades:

"Om det låg i min makt skulle jag åka och hämta min syster och se till att hon aldrig någonsin mer behöver arbeta för X:s kommun (ett namn angavs)."

Anmälan

Publiceringen anmäldes av A. Hon hade blivit utlovad att få insändaren publicerad under signatur. När den kom i tidningen var den undertecknad med hennes riktiga namn. Detta riskerade att skada hennes syster, som var den enda sjuksköterska i X:s kommun med efternamnet A.

Vid den inledande kontakten med tidningen den 2 februari 2012 hade hon bara uppgivit en pseudonym. Det berodde på att hon var så mån om att texten skulle publiceras anonymt, av hänsyn till systemen.

Då hade tidningens insändarredaktör svarat att visst fick hon vara anonym, men att tidningen behövde hennes rätta namn och adress för sin administration.

Hon valde att lita på tidningen och skickade in de efterfrågade uppgifterna, med en ny påminnelse om att hon ville vara anonym.

När hon skickade in slutversionen av insändaren i ett textdokument hade hon medvetet utelämnat sitt namn och bara skrivit sin signatur. Hon fick den 3 februari bekräftelse på att redaktören lagt in hennes insändare i tidningens publiceringssystem med hennes anonyma signatur.

Den 7 februari publicerades den ändå med hennes namn i tidningen. I nätversionen var det emellertid den önskade signaturen.

X var en liten kommun. Tvärt emot hennes avsikt skulle insändaren genom ÖP:s namnpublicering kunna få negativa konsekvenser för hennes syster.

Tidningens svar

Tidningens svarade genom sin utgivare att namnet publicerades på grund av ett handhavandefel när åsiktssidan redigerades.

Insändarredaktören hade, enligt gängse rutin, skrivit in skribentens kontaktuppgifter under ett långt streck längst ned i textdokumentet. Den anonyma signatur som skulle användas hade skrivits in i publiceringssystemets bylinefält.

När insändaren skulle redigeras in på sidan uppfattade redigeraren olyckligtvis inte att det fanns en byline, vilket innebar att skribentens riktiga namn lades till under texten.

Anmälaren hade tagit kontakt med tidningen så fort felet uppdagades. Såväl redaktör som utgivare hade talat med henne och förklarat vad som hänt. Utgivaren hade bett henne om ursäkt.

Utgivaren hade erbjudit sig att avpublicera den med signatur undertecknade insändaren på nätet. Det hade emellertid anmälaren tackat nej till.

Redaktionens rutiner hade skärpts för att undvika en upprepning.

Upplysningsvis uppgav tidningen att det arbetade 98 sjuksköterskor och distriktssköterskor inom äldreården i X.

Anmälarens kommentar

Anmälaren svarade att publiceringen hade skapat förstämning i hela familjen. Det hade varit tungt för hennes syster att gå till arbetet och hennes söner var oroad för sin mor: "Mamma var inte glad när hon gick till jobbet igår".

Hennes avsikt hade inte varit att hennes systersöner på ett så brutalt sätt skulle göras medvetna om hennes oro för sin syster.

Vänner, arbetskamrater och bekanta hade förstått att insändaren handlade om hennes syster. Därmed rimligen också systemens chefer, eftersom det bara fanns en sjuksköterska med hennes efternamn i kommunen.

Hur eventuella repressalier skulle komma att yttra sig gick inte att förutsäga. Troligen skulle det handla om saker som var omöjliga att bevisa: schemaläggning, tjänstetillsättning, löneutveckling, möjlighet till fortbildning och så vidare.

Anledningen till att hon valt att låta insändaren med signatur ligga kvar på nätet var att minska risken för att någon som ville läsa insändaren istället skulle leta upp papperstidningen och då få se hennes namn.

PO:s bedömning

Tidningar är inte bara nyhetsförmedlare. Deras roll som offentligt torg för samhällsdiskussion har alltid varit en väsentlig del av verksamheten. Många utgivare ser helst att den som vill delta i debatten ska göra det med sitt rätta namn eftersom det ger alla läsare en möjlighet att bättre värdera argumentens tyngd.

Samtidigt finns det kritik som kan behöva framföras anonymt, för att inte skada enskilda medborgare. Här erbjuder tidningarna ett särskilt system för att det ska ske under ordnade former: läsarna möter en signatur medan tidningen vet vem det är som skrivit. På så sätt kan tidningen till exempel återkomma till skribenten om den fortsatta debatten kräver det.

För den tidning som erbjuder denna service är det av mycket stor betydelse att rutinerna är uppbyggda så att de fungerar felfritt. Att publicera namnet på en skribent som begärt och utlovats anonymitet är att allvarligt svika ett förtroende.

I det här fallet har anonymitet utlovats och tidningen har brustit. Det är bra att utgivaren förbehållslöst medger detta, har bett skribenten om ursäkt och skärpt rutinerna. Ändå har här uppstått en oförsvarlig publicitetsskada.

Skadan är störst för systemen och hennes familj. Att systemen är utpekade i en större krets av vänner, bekanta, arbetskamrater och arbetsledare är uppenbart, då hon är kommunens enda sjuksköterska med anmälarens efternamn. På vilket sätt publiciteten skadar henne är, som anmälaren skriver, omöjligt att avgöra idag.

Anmälaren bor visserligen på annan ort, men drabbas ändå. Inte minst av vetskapen om hur hennes insändare, på grund av tidningens agerande, skadat hennes syster och familj.

Östersunds-Posten bör klandras för brott mot god publicistisk sed.

Ärendet överlämnas till Pressens Opinionsnämnd för beslut.

Pressens Opinionsnämnd

Nämnden gör samma bedömning som PO. Tidningen ska därför klandras för att ha grovt brutit mot god publicistisk sed.

På Opinionsnämndens vägnar

Karin Almgren

Emelie Burström

I beslutet har deltagit: Karin Almgren, ordförande, Martin Ahlquist, utsedd av Publicistklubben, Anna Bubenko, utsedd av Svenska Journalistförbundet, Thelma Kimsjö, utsedd av Svenska Tidningsutgivareföreningen, Lasse Genberg, utsedd av Sveriges Tidskrifter, Annika Borg, Göran Bexell och Mohammad Fazlhashemi representerande allmänheten.

Dessutom har Olle Fors, utsedd av Svenska Journalistförbundet, AnnaBritt Benjour, utsedd av Sveriges Tidskrifter, Kerstin Hessius representerande allmänheten samt sekreteraren Emelie Burström varit närvarande vid ärendets behandling.